

magna est, tum virium, tum actionum convenientia. Virium autem convenientia, non nisi in essentiae similitudine consistit. Pro ratione namque essentiae, uti toties dictum, rei vires insunt, et ab ea proveniunt. Et pro ratione virium, actiones quoque eduntur necessario. Quae virium et actionum conformitate, audentius iam afferimus, Lunam esse terram alteram aetheream, et aetheris universi ferocissimam partem, et eius fecem. Sed quid de stellis illis XIII obscuris et nebulosis poterit dici? Quae cum Lunae obscuritate, atque etiam splendore, similitudinem habere videntur quandam. Nam ut sunt obscurae, terreum sentiunt. Ut vero fulgorem habent aliquem, igneum quid sentiunt. Sunt ergo et ipsae ex terreo, exque igneo commistae, et Lunae naturam videntur habere, et si naturam, cur non etiam vires? Et si vires, cur non etiam actiones? Tametsi ob distantiam, multo nobis ignotiores lunaribus. Nam cum Deus, nihil frustra fecerit, frustra non fecerit corpora tam ingentia, quanta Astronomi dicunt esse siderea, quorum minima, longe terra maiora esse asseverant. Quod et de Canopo illo obscuro, quem Vespucius ad Antarcticum esse affirmat, erit dicendum, et de nigris illis maculis quas in Australi caelo, observasse virum quendam Astronomiae peritum, Clavius retulit. Quas necesse est feculentae, et crassae, et terreae aetheris materiae esse conflatas, longe etiam Luna, et terra nostra obscuriores. Haec de Luna substantia, qualitatibus, viribus, sunt exposita. Magnitudinem vero, iam etiam antea exposuimus ex Astronomorum sententia esse tantam, ut terrae sit XXXIX pars. Facile quidem terra minorem esse probatur, eo quod in terrae umbra interdum occultitur tota. Et ammisso lumine eclipsin patitur, sicuti ab ipsa eclipsin patitur Sol, et nos eius umbra obtenebramur. Et quidem ut minor Luna esset quam terram, fuit rationi consonum fuit. Quia aether longe quam hylaeus mundus purior, minus fecium haberet. Et haec in plura corpora, quasi in sentinas conflueret plures. In Lunam scilicet, in stellas illas obscuras et nebulosas. Quarum singulae, multo quam terram sunt maiores. Et praeterea in maculas illas ad Antarcticum nigricantes, et Canopum illum Vespuccii ingentem, artamen fuscum. Nigror enim hic horum omnium, non aliud est putandus, quam foeculenta, qualis lunaris est, totius aetheris defecatio. In plura corpora dispersa, pro magnitudinis, ipsius aetherae molis ratione. Cui non una ad suscipiendas feces satis habuit sentina. Sed pluribus, una Luna, longe maioribus, videtur opus habuisse; ne scilicet, si una non caperentur, aut duabus, num amplius per aethera diffunderentur, ipsum multis in partibus inquinarent. Et si Aristotelis illud monitum, ea quae a sensibus sunt procul, rationibus, ad possibile sunt deducenda, et ad nostratum similitudinem reducenda, profecto ratio alia nulla, vel possibilis, vel vero similis harum aetherearum nigredinum, et obscuritatum, adduci potest, quam ea quam nos afferimus. Si enim aether simplex esset corpus, purum quoque esset; nec tot, nec tantas in se haberet colorum, lucium, opacitatum diversitatem, nec tantam in tam multis, et tam magnis partibus obscuritatem. Sed quoniam aethera fluorem esse demonstravimus; necesse est, eum fluorum aliorum, qui oculis subiiciuntur, similitudinem habere aliquam. Horum autem nullus est, qui fecem, et secum non gerat, et fere continue non deponat. Sed quoniam, aliae illae obscuritates, partim sunt a nobis remotissimae, partim recens observatae, in Astrologorum veterum non venere notitiam ad Lunam sermo noster redeat. Eam Astronomi annexi sunt probare, esse terra minorem. Quanto autem minor sit quam terram etiam praescribunt. Nimirum triginta novem Lunas, cum tertia unius parte, unam terram posse adaequare asserunt. Quorum demonstrationibus, si non, ut in multis aliis quibus fidunt, maxime falluntur, fuerit per nos standum. Moveri autem Lunam, nemo non videt. Sed in epicyclo affixam ferri, uti in caeteris planetis risimus, ita in hac ridemus. Nihil enim solidum ut ipsa de se ostendat, in liquido potest infigi. Sicuti neque e contra, liquidum et fluidum corpus, qualis Astrorum flamma est, solido ulli infigi posse, ne imaginari quidem potest quisquam. Quo igitur modo, solidum et crassum corpus, in aethere stat liquidissimo? Eo nimirum modo, quo nubes in aere pendent. Quo ipsa in eodem aere pendet terra. Idem de obscuris illis, et nebulosis sideribus erit dicendum. Et de maculis, et de Canopo illo fusco. Haec enim duo in rerum natura, maxime Conditoris summam, et sapientiam, et potentiam produnt, et admirationem humanae mentis